

LLENGUATGE INCLUSIU

10MAR2021

Contingut

INTRODUCCIÓ	3
1 QUÈ ÉS LA NEUTRALITAT DE GÈNERE EN LA LLENGUA?	3
2 ANTECEDENTS I FINALITAT	4
3 CONTEXT MULTILINGÜE DEL CRG	4
4 PROBLEMES COMUNS LA MAJORIA D'IDIOMES	5
5 GUIA ESPECÍFICA PER AL CATALÀ	6
6 APROVACIÓ	10

INTRODUCCIÓ

El Centre de Regulació Genòmica (CRG) és un institut de recerca biomèdica internacional situat a Barcelona.

El CRG va rebre el logotip 'HR Excellence in Research' de la Comissió Europea el 2013. Aquest logotip reconeix el compromís de l'institut per desenvolupar una Estratègia de Recursos Humans pels Científics, incloent un Pla d'Acció d'Igualtat de Gènere. El mateix any la direcció de l'Institut va establir el Comitè d'Igualtat de Gènere del CRG amb la missió de **promoure la igualtat d'oportunitats** pels homes i les dones del CRG i **fomentar l'avanç de les dones en la carrera científica**.

Dins de l'Institut, el Comitè d'Igualtat de Gènere del CRG vol proporcionar un ambient laboral inclusiu i motivador. Creu fermament que totes les oportunitats haurien d'estar disponibles de manera equitativa sense discriminacions.

El Comitè d'Igualtat de Gènere també té per objectiu arribar a una igualtat de gènere dins l'Institut i establir unes condicions laborals que permetin als empleats desenvolupar les seves habilitats, assolir tot el seu potencial i aconseguir els seus objectius personals i professionals.

El CRG està per tant compromès i garanteix el suport a tots els seus membres, incloent formació i canvis de les polítiques amb l'objectiu de proporcionar un bon ambient de treball i conciliació familiar per a tots els empleats i famílies.

Amb aquest propòsit, el CRG va publicar el 2020 el nou **Pla d'Igualtat, Diversitat i Inclusió 2020-2023**. Aquest pla és el resultat de la ferma convicció i compromís de l'institut per cooperar en la creació d'una societat de dones i homes més justa, tolerant i igualitària, que catalitzi el seu avanç i desenvolupament i en la qual els drets fonamentals són respectats i promoguts. És també una resposta al nostre marc normatiu nacional i internacional pel que fa a la igualtat.

Un dels eixos estratègics d'aquest pla aborda la **comunicació i el llenguatge**, amb l'objectiu de promoure la comunicació inclusiva des del punt de vista de gènere. Tenint en compte això, el CRG adopta aquestes directrius sobre un llenguatge neutre en matèria de gènere, que proporciona consells pràctics en Anglès, Castellà i Català en l'ús d'un llenguatge de gènere inclusiu i igualitari.

El CRG està compromès en l'ús d'un llenguatge neutre de gènere en les seves comunicacions orals i escrites i convidem a tota la comunitat del CRG perquè contribueixi a donar a conèixer aquestes directrius i la importància del seu ús en totes les nostres publicacions i comunicacions.

1 QUÈ ÉS LA NEUTRALITAT DE GÈNERE EN LA LLENGUA O EL LLENGUATGE INCLUSIU?

El llenguatge inclusiu o neutre de gènere és un terme genèric que cobreix l'ús de llenguatge no sexista i igualitari. L'objectiu del llenguatge inclusiu és evitar paraules que poden ser interpretades de manera esbiaixada, discriminatòria o degradant, deixant entreveure que un sexe o gènere social és la norma. L'ús d'un llenguatge inclusiu i igualitari també ajuda a reduir els estereotips de gènere, promou un canvi social i contribueix a aconseguir la igualtat de gènere.

El llenguatge inclusiu és més que un problema de ser correcte políticament. El llenguatge reflecteix i influeix amb poder en les actituds, comportaments i percepcions.

Per tractar tots els gèneres per igual, des dels anys vuitanta s'han emprat esforços per proposar un ús del llenguatge neutre en matèria de gènere / igualitari / no sexista, de manera que no es privilegiï cap gènere i que no es perpetuïn els prejudicis.

Com a part d'aquests esforços, durant l'última dècada s'han desenvolupat i implementat nombroses pautes a nivell nacional i internacional. Institucions Europees (com les Nacions Unides, l'Organització Mundial de la Salut, l'Organització Internacional del Treball, el Parlament Europeu i la Comissió Europea), associacions professionals, universitats, principals agències de notícies i publicacions han adoptat normatives per l'ús no sexista del llenguatge, ja sigui com a documents separats o com a recomanacions específiques incloses a les seves guies d'estil. Dins la Unió Europea molts Estats Membre també han debatut sobre les polítiques lingüístiques i han proposat aquestes directrius a diversos nivells.

2 ANTECEDENTS I FINALITAT

L'ús d'un llenguatge que inclogui el gènere significa parlar i escriure d'una manera que no discrimini un sexe en particular, un gènere social o una identitat de gènere determinats i que no perpetui els estereotips de gènere. Donat el paper clau del llenguatge en la configuració d'actituds culturals i socials, l'ús d'un llenguatge inclusiu de gènere és una manera poderosa de promoure la igualtat de gènere i eradicar-ne els prejudicis.

Els recursos que s'ofereixen aquí estan destinats a ajudar el personal del CRG a comunicar-se d'una manera no sexista i inclusiva de gènere en anglès, castellà i català.

L'objectiu d'aquestes directrius no és obligar els autors del CRG a seguir un conjunt de normes obligatòries, sinó animar el nostre personal a tenir la deguda consideració a la qüestió de la sensibilitat de gènere en el llenguatge de les comunicacions.

Aquestes directrius inclouen una sèrie de recomanacions per ajudar el personal del CRG a utilitzar un llenguatge inclusiu en qualsevol tipus de comunicació - oral o escrita, formal o informal, o dirigida a un públic tant intern com extern.

Les recomanacions i recursos proporcionats aquí es revisaran i actualitzaran per reflectir nous comentaris, suggeriments i canvis en l'ús del llenguatge.

3 CONTEXT MULTILINGÜE DEL CRG

En l'entorn multilingüe del CRG, els principis de neutralitat de gènere en el llenguatge i el llenguatge inclusiu requereixen l'ús de diferents estratègies en les llengües més utilitzades, és a dir, l'anglès, el castellà i el català, en funció de la tipologia gramatical de cada llengua.

Quan el gènere gramatical s'expressa en aquestes llengües, es pot distingir entre dos tipus de llengües i les estratègies que les acompanyen per aconseguir la neutralitat de gènere:

- **Llengües de gènere naturals** (com l'anglès), en les quals els noms personals són majoritàriament neutres i hi ha pronoms personals específics per a cada gènere. La tendència general aquí és reduir al màxim l'ús de termes específics de gènere. En aquests idiomes, l'estratègia lingüística més utilitzada és la neutralització. Per evitar referències de gènere, es poden utilitzar termes neutres de gènere, és a dir, paraules que no són d'un gènere concret i que es refereixen a la gent en general, sense fer referència a dones ni homes. Aquesta tendència de gènere neutral ha conduït a la desaparició de les formes femenines més antigues, amb la forma masculina anterior esdevenint unisex (per exemple, "actor" en lloc de "actriu"). També s'utilitza un llenguatge inclusiu de gènere que substitueix, per exemple, «ell» com a referència genèrica pels termes «ell o ella».

- **Llengües de gènere gramatical** (com el castellà i el català), on cada substantiu té un gènere gramatical i el gènere dels pronoms personals sol coincidir amb el nom de referència. Com que és gairebé impossible, des del punt de vista lèxic, crear

formes àmpliament acceptades de gènere neutre a partir de paraules existents en aquestes llengües, s'han buscat i recomanat enfocaments alternatius en el llenguatge administratiu i polític.

La feminització (és a dir, l'ús dels femenins corresponents dels termes masculins o l'ús d'ambdós termes) és un enfocament que s'ha utilitzat cada vegada més en aquests idiomes, en particular en contextos professionals, com ara els títols de feina quan es fa referència a les dones. Donat que la majoria de les ocupacions laborals han estat, per tradició, gramaticalment masculines, amb només algunes excepcions, per a feines tradicionalment femenines com "infermera" o "llevadora", el sentiment de discriminació ha estat particularment fort. Per tant, es van començar a crear equivalents femenins i a utilitzar-se cada vegada més per a pràcticament totes les funcions de gènere masculí ("presidenta", "senadora", "assessora", etc.). A més, substituir el masculí genèric per formes dobles per referents específics ('tots els investigadors i totes les investigadores') ha tingut acceptació en molts idiomes. Per tant, l'ús de termes masculins genèrics ja no és la pràctica absoluta.

4 PROBLEMES COMUNS LA MAJORIA D'IDIOMES

Tot i que les formes específiques d'evitar el llenguatge sexista varien d'un idioma a un altre, alguns dels problemes següents són comuns a la majoria d'idiomes.

I. ÚS GENÈRIC DEL MASCULÍ

La convenció gramatical tradicional en la majoria de llengües gramaticals de gènere és que per als grups que combinen ambdós sexes, el gènere masculí s'utilitza com a forma «inclusiva» o «genèrica», mentre que el femení és «exclusiu», és a dir, es refereix només a les dones. Aquest ús genèric o neutralitzador del gènere masculí sovint s'ha percebut com a discriminador contra les dones.

La majoria dels llenguatges gramaticals de gènere han desenvolupat les seves pròpies estratègies per evitar aquest ús genèric. Estratègies rellevants es descriuen a les directrius específiques al final d'aquest document. Cal evitar solucions que redueixin la llegibilitat d'un text, com ara formes combinades ('ell/ella', 'el seu/la seva').

D'altra banda, s'ha de descartar l'ús en moltes llengües de la paraula 'home' en una àmplia gamma d'expressions idiomàtiques que fan referència tant a homes com a dones, com ara 'creat per l'home', 'homes d'estat', 'comitè de savis'. Amb una major consciència, aquestes expressions acostumen a poder-se fer neutres en matèria de gènere.

Combinant diverses estratègies (vegeu les directrius específiques), en la majoria dels casos hauria de ser possible aplicar el principi de neutralitat i equitat de gènere en els textos de CRG

II. NOMS DE PROFESSIONS I FUNCIONS

Quan es fa referència a funcions dels textos de CRG, els termes genèrics s'utilitzen en llenguatges de gènere natural i en idiomes sense gènere, mentre que la forma masculina es pot utilitzar a títol excepcional en llengües de gènere gramatical (per exemple, 'cada investigador principal té el seu propi laboratori').

Si el gènere de la persona és rellevant per al punt que es vol fer arribar o quan es fa referència a persones individuals, s'han d'utilitzar termes específics de gènere, en particular en llenguatges gramaticals de gènere (per exemple, "la directora del grup de recerca X"). En termes generals, s'han de respectar els desitjos d'una persona sobre com li agradaria que s'hi dirigissin o que li fessin referència. Potser això aparegui més endavant al document, però al referir-se a una persona, és a dir, en un comunicat de premsa per exemple, hauria de ser per exemple "El grup de Michael Johns ha trobat ... Michael / Sarah han estat estudiant XXX" i no "El grup de Michael Johns ha trobat ... ell / ella ha estat estudiant XXX". És més inclusiu simplement utilitzar els noms i no les formes 'ell / ella'.

Les convocatòries de places vacants s’han de redactar de manera inclusiva en el gènere per tal d’animar que apliquin tant candidats masculins com femenins.

III. ÚS DE TÍTOLS

En alguns idiomes (per exemple, el castellà i el català), títols com ‘Senyora’ o ‘Senyoreta’ indicaven originalment l’estat civil de la dona a la qual s’aplicava el títol. Això ha canviat al llarg dels anys i l’ús d’aquests títols ja no reflecteix aquest estatus. La pràctica administrativa segueix aquesta tendència. Per exemple, el títol ‘Senyoreta’ s’està eliminant progressivament dels formularis administratius d’alguns països, deixant només l’opció entre ‘Senyora’ i ‘Senyor’.

5 GUIA ESPECÍFICA PER AL CATALÀ

El gènere és una propietat que tenen els substantius, que afecta els fenòmens gramaticals de marcatge i concordança. En virtut d’aquesta propietat, en català els substantius es divideixen en dues categories: masculins i femenins, si bé en altres llengües n’hi ha més. Els termes tradicionals de masculí i femení per al gènere gramatical són conseqüència de l’ús d’aquests mateixos mots per a designar els dos sexes, atesa la (relativa) connexió que hi ha entre gènere i sexe. Els substantius es fan concordar amb els seus acompanyants (articles, adjectius, etc.). Si un nom és femení, els seus acompanyants han de portar la marca de femení (*una sort immensa*), llevat que siguin invariables (*vulgar, jove*). Dit altrament, *sort* és femení per se, mentre que *una* i *immensa* són femenins perquè porten la marca de femení exigida per concordança. En canvi, en *un port immens*, no hi ha cap marca de gènere, perquè el masculí és el gènere morfològicament no marcat.

Quan s’analitza la incidència del gènere en la llengua és bàsic distingir entre forma i contingut. Si es té en compte que les llengües són senzillament sistemes de comunicació, haurem de convenir que els discursos que obliteren les dones o en presenten una imatge desvalorada o subordinada són reflexos del que pensa o sent qui parla i no pas res inherent a la llengua. Per tant, quan s’analitzen les relacions entre presència humana i gènere, és a dir, les interrelacions entre sexe i gènere gramatical, és imprescindible distingir entre sexisme (que afecta sobretot al contingut) i androcentrisme (que marca en moltes ocasions la forma).

És important emprar de manera no sexista el llenguatge: dóna visibilitat a les dones i trenca els estereotips que fomenten la desigualtat. És un gest que ens ajudarà a construir un món més just i igualitari.

I. FORMES CONCRETES

Quan un text fa referència a un persona determinada, o a un grup de persones del mateix sexe, s’ha d’adaptar el discurs al gènere que correspon.

Exemples:

- *Marta Cases, arquitecta tècnica*
- *Clara Valls, tinenta d’alcaldia*
- *Anna Vives, directo*

II. FORMES GENÈRIQUES

En general, cal donar preferència als recursos que no comporten l’ús de formes dobles.

ÚS DE SUBSTANTIUS GENÈRICS, COL·LECTIUS O ABSTRACTES

Cal promoure uns usos lingüístics que incloguin homes i dones, sobretot en referències genèriques a professions, oficis, càrrecs o funcions. Per no fer ús de les formes dobles, cal donar preferència general a d'altres recursos, com per exemple els mots col·lectius.

Menys inclusiu:

Alumnes
Professors
Actors
Formació de mediador
La candidatura a president
Els i les responsables
Tasques dels voluntaris i les voluntàries
El nombre de reclusos i recluses

Més inclusiu:

Alumnat
Equip docent
Repartiment
Formació en mediació
La candidatura a la presidència
El personal responsable
Tasques del voluntariat
La població reclusa

ANTEPOSAR LA PARAULA PERSONA O PART A LA PARTICULARITAT

En general, cal donar preferència als recursos que no comporten l'ús de formes dobles. Per exemple, podem recórrer a mots epítics com ara *persona* i *part*.

Menys inclusiu:

Destinatari
Demandant
L'interessat

Més inclusiu:

Persona destinatària
Part demandant
La persona interessada

OMETRE O SUBSTITUIR L'ARTICLE O EL DETERMINANT

Menys inclusiu:

Els representants de...

Més inclusiu:

Representants de...

SUBSTITUIR SUBSTANTIUS PER ADJECTIUS

Menys inclusiu:

Informe del metge
La junta de directors
Coneixement de l'home

Més inclusiu:

Informe mèdic
La junta directiva
Coneixement humà

EMPRAR TOTHOM, ALGÚ, CADASCÚ, QUALSEVOL, QUI... EN COMPTES DE TOTS, EL, ELS, AQUELLS...

Menys inclusiu:

Tots fan el que volen
El sotasignant
La dedicació de tot atleta

Més inclusiu:

Tothom / cadascú fa el que vol
Qui signa
La dedicació de qualsevol atleta

MODIFICAR LA FÓRMULA “ESTAR + ADJECTIU” PER UN SUBSTANTIU NO SEXUAT

Menys inclusiu:

Està empadronat a...
Està domiciliat a...
Està llicenciat en...

Més inclusiu:

Amb empadronament a...
Amb domicili a...
Amb llicenciatura en...

EMPRAR FORMES NO PERSONALS O AMB EL PRONOM ES

Menys inclusiu:

El sol·licitant ha d'omplir...
El sol·licitant ha d'omplir...

Més inclusiu:

Cal omplir...
S'ha d'omplir...

EMPRAR EL TRACTAMENT DE VÓS EN ELS ESCRITS

Menys inclusiu:

El convidem
Em complau convidar-lo

Més inclusiu:

Us convidem
Em plau convidar-vos

EMPRAR PERÍFRASIS PER NO CONCRETAR EL SUBJECTE

Menys inclusiu:

Molt agraïts
Han estat premiats
Col·laboradors

Més inclusiu:

Us agraïm
Han rebut un premi
Amb la col·laboració de

FORMES DOBLES

Cal promoure uns usos lingüístics que permetin fer visibles les dones en les referències genèriques a professions, oficis, càrrecs o funcions, particularment en singular.

Exemples:

- *Cal cobrir una vacant de tècnic o tècnica de prevenció i salut laboral.*
- *Sempre que no es tracti d'una urgència, demaneu hora amb antelació per al vostre metge o metgessa del CAP.*

En les referències fetes en plural a col·lectius que poden ser constituïts tant per homes com per dones, si hi ha una voluntat de precisar o d'emfasitzar la referència a dones i homes dins del text, es poden fer servir formes dobles.

Exemples:

- *L'estatut d'autonomia de Catalunya reconeix el dret dels ciutadans i ciutadanes d'utilitzar les dues llengües oficials i el deure de conèixer-les.*
- *Creus que l'empresa impulsa el desenvolupament personal de les treballadores i els treballadors?*

Quan fem servir denominacions dobles, podem utilitzar únicament l'article corresponent al primer element enumerat. Aquesta solució és especialment adequada quan les enumeracions tenen una certa complexitat. Quan els articles apareixen precedits de preposicions, aquestes també es poden elidir.

Exemples:

- *Signatura del director o directora*
- *Signatura del director o la directora*
- *Signatura del director o de la directora*

Quan fem servir denominacions dobles, en masculí i en femení, i apareixen a la frase altres paraules que hi ha de concordar, no és necessari que també tinguin una forma doble. En aquest cas, es recomana de fer servir una única forma per a l'adjectiu.

Exemple:

*El funcionari o funcionària encarregat del registre ha de fer l'anotació corresponent **en comptes de***

El funcionari encarregat o la funcionària encarregada ha de fer l'anotació corresponent

Menys inclusiu:

Els treballadors
Els funcionaris
Els delegats o les delegades
Candidat
Usuari
Rei
Pares

Més inclusiu:

Els treballadors i les treballadores
Els i les funcionàries (*menys recomanat*)
Els delegats o delegades
Candidat/a
Usuari/ària
Rei/reina
Pares i mares

Utilitzem barres inclinades per separar la forma masculina del a femenina, en les formes dobles abreujades (útil en cas de formularis)

EVITAR EXPRESSIONS QUE REFORCEN ESTEREOTIPS DE GÈNERE

Menys inclusiu:

Les dones de la neteja
Hostesses de vol
Les seves dones
Les seves mullers

Més inclusiu:

El personal de neteja
Auxiliars de vol
Les seves parelles
Els seus cònjuges

EVITAR EXPRESSIONS AMB CONNOTACIONS SEXISTES

Cal evitar expressions on la mateixa paraula té connotacions negatives quan ens referim a una dona i positives en l'home.

Exemples:

- *'Aquest noi és tan fresc' / 'Aquesta noia és tan fresca'*

Cal evitar relacionar allò femení amb quelcom emocional, intuïtiu, relacionat amb cures i família, i allò masculí amb quelcom d'acció, pràctic, relacionat amb el camp laboral, els esports, etc. Reforça els estereotips sexistes i genera desigualtat.

Exemples:

- *'M'heu fet emocionar. Heu fet que sortís la meva part femenina'*
- *'Juga a futbol tan bé com un home'*
- *'Tan fort que és, i ha cridat com una nena'*

6 APROVACIÓ

Aquest document ha estat redactat i aprovat per:

Owner	Head of Communication & PR
Title	MAN-COM-003
Version	VO 10/03/2021
Track Changes	VO_Creation
Approved by	Head of Communication & PR
Related doc.	Pla d'Igualtat, Diversitat i Inclusió 2020-2023